

Fotografie in België. Een focus op de sector

POOL ANDRIES, EMMANUEL D'AUTREPPE IN SAMENWERKING MET HET STUDIEBUREAU

Wie zijn de fotografen in België?

Deze uitgave geeft een volledig overzicht van de Belgische fotografiesector en reikt de nodige elementen aan om meer inzicht te verwerven in het beroep van de fotografen. Het is de bedoeling om de sociaaleconomische situatie te schetsen van deze sector die de voorbije jaren sterk wijzigde en met een digitale revolutie geconfronteerd werd. Andere auteurs hebben hierover al enkele algemene beschouwingen gepubliceerd, maar tot nog toe ontbraken in België de nodige cijfergegevens om deze stellingen te staven. Daarom werd een onderzoek gehouden waarvoor 706 in België werkende fotografen een vragenlijst beantwoordden.

Een sector met verschillende niches en beroepen

De fotografen vormen geen homogene groep. De professionele praktijken kunnen sterk variëren door de zeer uiteenlopende ambities, carrièreperspectieven, steun, arbeidsvoorwaarden en verloningssystemen. De fotografiesector is ook versnipperd in verschillende niches, die weliswaar in elkaar kunnen overvloeien. Enkele voorbeelden zijn kunstfotografie (56% van de Franstalige respondenten en 42% van de Nederlandstaligen), portretfotografie (35% FR en 52% NL), persfotografie (24% FR en 23% NL), enz. Deze versnippering komt ook tot uiting op het vlak van de vertegenwoordiging en verdediging van de sector: er bestaat geen enkele vereniging die de volledige sector vertegenwoordigt en die een tegengewicht kan vormen voor de grote persgroepen.

De sector beleeft een omwenteling

Sinds de opkomst van de digitale fotografie bevindt de fotobranche zich in een overgangsfase. Door de technologische vooruitgang verdwenen de monotone aspecten van het beroep, maar tegelijkertijd veroorzaakte het een omwenteling: de prijzen daalden en de concurrentie nam toe, zowel tussen de fotografen onderling, als tussen de professionele en amateurfotografen. De opkomst van anonieme foto's wordt als een grote bedreiging ervaren en de digitale fotografie en het alomtegenwoordige internet maken ook het auteurs- en portretrecht heel wat complexer. De lagere vraag, door de voorkeur van de media voor oppervlakkige nieuwsberichten of roddels, leidt tot een lagere status voor het beroep. Sommigen zijn van mening dat de huidige kwaliteit van gepubliceerde foto's daalt. Bovendien krimpt de markt en dalen de prijzen door de economische crisis.

Fotografen zijn autodidact of gediplomeerd

22% van de Franstalige fotografen en 20% van de Nederlandstalige fotografen beweert geen enkele opleiding gevolgd te hebben. Een diploma is dus helemaal geen vereiste om beroepsfotograaf

te kunnen worden. Toch worden er elk jaar aan secundaire en hogescholen heel wat fotografen opgeleid. Over het algemeen vinden de respondenten hierover dat deze talrijke opleidingen niet voldoende aandacht besteden aan de commerciële aspecten en het ondernemerschap.

Verschillende statuten en een noodzakelijke polyvalentie

Aan Nederlandstalige zijde koos bijna twee derde van de fotografen die de vragenlijst beantwoordden voor het zelfstandigenstatuut (in hoofd- of bijberoep). Bij de Franstaligen ligt het aandeel werknemers met contracten van korte duur veel hoger: bijna 70%. 20% van de Franstalige en 18% van de Nederlandstalige fotografen beoefenen nog andere activiteiten binnen de fotografiesector. De beroepsactiviteiten buiten de fotografiesector kunnen als aanvullend beschouwd worden, zelfs als ze daar relatief veel tijd aan besteden. Een derde van de ondervraagde personen investeert daarin de helft of meer van zijn arbeidstijd. In de praktijk blijkt dat het voor de fotografen belangrijk is om polyvalent te zijn: ze moeten nieuwe competenties ontwikkelen als creatieve maker van beelden, als auteur en zelfs als ondernemer.

Lage inkomsten uit de fotografie

Van de Nederlandstalige loontrekkende fotografen moet 30% zich tevreden stellen met minder dan 1000 euro netto per maand. Aan Franstalige zijde is dat zelfs voor 49% het geval. De fotografen die ervoor kozen om zelfstandige in hoofdberoep te zijn, stellen het niet beter: 53% van de Franstaligen en 'slechts' 34% van de Nederlandstaligen hebben een maandelijkse omzet van minder dan 2000 euro. Bovendien kunnen de fotografen helemaal niet op de overheid rekenen: 80% van de respondenten heeft voor de uitbouw van hun loopbaan geen financiële steun gekregen.

Toch blijft fotografie een aantrekkelijk beroep

Ondanks de geringe arbeidskansen, blijft een vrij groot aantal jongeren fotografie studeren. Persoonlijke voldoening lijkt voor hen, net zoals voor veel kunstenaars, belangrijker te zijn dan de garantie op een inkomen en velen zijn ervan overtuigd dat er altijd een markt zal bestaan voor kwaliteitsvolle foto's. Het staat vast dat er nog plaats is voor fotografen met commerciële feeling en een goed netwerk: 14% van de Franstalige zelfstandigen en 23% van de Nederlandstalige zelfstandigen halen een maandelijkse omzet van 3000 euro of meer.

.....

Het volledige artikel kunt u vrijblijvend ontvangen door ons te contacteren via de contactgegevens vermeld hieronder. Al onze publicaties zijn ook te vinden op www.smartbe.be.

Coördinatie Julie De Boe & Annelies De Brabandere

Publicatiedatum Maart 2014

Contactpersoon Annelies De Brabandere | bra@smartbe.be | +32 2 542 10 91

Het studiebureau Op een kritische en proactieve manier verdiept en verfijnt het studiebureau de kennis binnen het domein van de creatieve beroepen door het uitvoeren van statistische analyses, thematische en sectorale studies en publicaties en het opzetten van samenwerkingen met universitaire en externe deskundigen. Het beheert een uniek multidisciplinair documentatiecentrum.

Deze tekst valt onder de *Creative Commons-licentie*

